

POSTANOWIENIE

Dnia 18 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek

w sprawie **W. P.**

skazanego z art. 177 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2024 r.,

wniosku obrońcy

w przedmiocie wyłączenia sędziego

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

pozostawić wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego J. B. 30 października 2024 r., na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k., złożył do Sądu Najwyższego wniosek o wyłączenie sędziego tego Sądu – Antoniego Bojańczyka od rozpoznania kasacji w sprawie I KK 385/23. Uzasadniając wniosek obrońca powołał się na proces powołania wymienionego sędziego przez Prezydenta RP na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego orzekającego pierwotnie w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, jednocześnie podnosząc, że w przedstawieniu jego kandydatury na ten urząd brała udział Krajowa Rada Sądownictwa w kształcie wyłonionym na podstawie ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3). Ta okoliczność, w przekonaniu autora wniosku, wskazuje na uzasadnione wątpliwości co do bezstronności i niezawisłości takiego sędziego zważywszy, że z uwagi na

podnoszoną okoliczność, byli wyłączani w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy kolejno sędziowie SN Zbigniew Kapiński (postanowienie z 8 kwietnia 2024 r.), Adam Roch (postanowienie z 11 kwietnia 2024 r.), Paweł Kołodziejski (postanowienie z 5 czerwca 2024 r.) i Małgorzata Bednarek (postanowienie z 24 lipca 2024 r.). Obrońca argumentował dalej, iż w europejskim zarazem krajowym orzecznictwie wskazuje się, że sędziowie powołani w wyniku działalności tak uformowanej Krajowej Rady Sądownictwa, *a priori* nie spełniają kryterium bezstronności, co natomiast powoduje, że sąd z ich udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek nie może być rozpoznany merytorycznie.

Analiza jego treści wskazuje, że jedyną okolicznością, na podstawie której wnioskodawca domaga się wyłączenia sędziego SN Antoniego Bojańczyka od rozpoznania kasacji w sprawie I KK 385/23, jest fakt jego powołania w trybie przewidzianym w ustawie z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3). Wątpliwość co do bezstronności sędziego Antoniego Bojańczyka ma więc wynikać z faktu, iż został powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta RP, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 269 oraz z 2023 r. poz. 1615) a zatem – w ocenie wnioskodawcy – w procedurze wadliwej, naruszającej standardy niezawisłości i bezstronności. Zastrzeżenia obrońcy co do zachowania bezstronności wskazanego sędziego, wywiedzione zostały zatem z okoliczności towarzyszących jego powołaniu na to stanowisko.

Odnosząc się więc do takich powodów przedmiotowego wniosku wyjaśnić od razu należy, że na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1259), nowelizującej ustawę z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1093), ustawodawca wprowadził tryb tzw. testu bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 - dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (lub sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności

z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Jednocześnie tym samym aktem dodany został art. 29 § 4 stanowiący wprost o tym, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Przez okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego w rozumieniu art. 29 § 5 ustawy o SN należy dlatego rozumieć nie okoliczności o charakterze generalnym, odwołujące się do systemowych rozwiązań procesu powoływania sędziów (a zatem w istocie okoliczności związane z realizacją przewidzianego w odpowiednich aktach prawnych sposobu ich powołania), lecz zdarzenia zaistniałe poza samym procesem powołania sędziego, jednak związane z tym procesem a dotyczące indywidualne jego osoby. Wymienione wyżej przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym obowiązują od 15 lipca 2022 r.

Jaka wynika z akt niniejszej sprawy, wniosek obrońcy o zbadanie spełnienia przez sędziego SN Antoniego Bojańczyka wymogów niezawisłości i bezstronności, w więc z zastosowaniem tej właśnie procedury, został odrzucony zarządzeniem Prezesa Izby Karnej Sądu Najwyższego z 11 września 2024 r., I KB 14/24.

Aktualny postulat obrońcy o wyłączenie sędziego SN Antoniego Bojańczyka od rozpoznania kasacji w sprawie I KK 385/23 (art. 41 § 1 k.p.k.), opiera się natomiast na jednakowych zastrzeżeniach. W tym stanie rzeczy trzeba podkreślić, że instytucja wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. służy sądowej kontroli bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej, określonej sprawy, co jednak nie oznacza, że może być wykorzystywana do eliminacji sędziów z rozpoznawania spraw w ogóle, a niewątpliwie taki właśnie zamysł jest założeniem wniosku złożonego w niniejszej sprawie.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 marca 2020 r., P 22/19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 413), stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości

powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 269), jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP. Powyższe natomiast oznacza, że decyzja o wyłączeniu sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. nie może mieć za podstawę wyłącznie okoliczności, że sędzia ten został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa działającej i ukształtowanej na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów.

Zgodnie z treścią art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Wątpliwości co do bezstronności sędziego, o których mowa w tym przepisie, muszą zatem wynikać z tego, że zachowanie sędziego wobec stron postępowania oraz ewentualnie jego opinie wyrażane poza rozprawą czy posiedzeniem odnośnie rozstrzygnięcia, jakie ma zapaść w sprawie, mogą świadczyć, iż sprawa z jego udziałem zostanie rozpoznana stronnictwo, a więc z nieuzasadnioną okolicznościami sprawy korzyścią procesową dla którejkolwiek ze stron. Żadnego z takich argumentów, a więc argumentów o charakterze faktycznym, obrońca w odniesieniu do sędziego SN Antoniego Bojańczyka nie przedstawił, odwołując się wyłącznie do kwestii prawnych, ustrojowych, o niekonstytucyjnym zresztą charakterze.

Ustosunkowując się natomiast do pozostałych argumentów przytoczonych we wniosku o wyłączenie, w tym powołanej tam uchwały składu połączonych Izb Sądu Najwyższego (Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych), w której wnioskodawca doszukuje się samodzielnej i wystarczającej podstawy uzasadniającej wyłączenie sędziego od orzekania, wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, (opublikowanym w M. P. z 2020 r. poz. 376), kategorycznie stwierdził, że „uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20, OSNKW nr 2/2020, poz. 7) jest niezgodna z:

- a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, z późn. zm.),
- c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.)”.

Skutkiem wejścia w życie cytowanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego jest utrata mocy obowiązującej aktu, którego niezgodność z normami prawnymi wyższego rzędu została stwierdzona w tym orzeczeniu (por. art. 190 ust. 3 Konstytucji). Konstytucja RP nie przewiduje natomiast jakiegokolwiek możliwości weryfikacji orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego oraz trybu ich kontroli przez sądy, także przez Sąd Najwyższy, co wynika z jej art. 190 ust. 1.

Nie ma tym samym powodów, dla których sędzia SN Antoni Bojańczyk, zgodnie z wolą wnioskodawcy, miałby stosować się tego niekonstytucyjnego aktu. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają natomiast moc powszechnie obowiązującą, są ostateczne, a zatem muszą być respektowane także przez Sąd Najwyższy, w tym sędziego SN Antoniego Bojańczyka, a także, co oczywiste, przy rozstrzygnięciu niniejszego wniosku.

Gdy zaś idzie o przywołaną przez wnioskodawcę uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, to wskazać należy, że po 15 lipca 2022 r. straciła ona w ogóle aktualność wobec zmiany stanu prawnego, na tle którego została podjęta. Nadto, wiązała jedynie sąd, który wystąpił z pytaniem prawnym w trybie art. 441 § 1 k.p.k. Jej istnienie i odwoływanie się do jej treści nic nie zmienia w zakresie obowiązków każdego sądu w kontekście istniejącego porządku konstytucyjnego,

Przytaczane natomiast przez wnioskodawcę orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka odnoszą skutki w sprawach, na tle których zostały wydane. Nie mają charakteru źródeł prawa powszechnie obowiązującego, których zamknięty katalog został sformułowany w art. 87 Konstytucji. Jakkolwiek

rozważania prawne zawarte w tych judykatach mogą oddziaływać na orzecznictwo sądów krajowych w sposób jedynie pośrednio, tzn. mocą argumentacji prawnej w nich zawartej, o ile oczywiście nie naruszają podstaw ustrojowych państwa polskiego uregulowanych w Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 10 marca 2022 r., K 7/21 (Dz.U. poz. 643) stwierdził natomiast, że art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności – do którego treści nawiązał we wniosku obrońca - w zakresie, w jakim przy ocenie spełnienia warunku „sądu ustanowionego ustawą”: a) dopuszcza pomijanie przez Europejski Trybunał Praw Człowieka lub sądy krajowe przepisów Konstytucji, ustaw oraz wyroków polskiego Trybunału Konstytucyjnego, b) umożliwia samodzielne kreowanie norm dotyczących procedury nominacyjnej sędziów sądów krajowych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka lub sądy krajowe w procesie wykładni Konwencji – jest niezgodny z art. 89 ust. 1 pkt 2, art. 176 ust. 2, art. 179 w związku z art. 187 ust. 1 w związku z art. 187 ust. 4 oraz z art. 190 ust. 1 Konstytucji, c) upoważnia Europejski Trybunał Praw Człowieka lub sądy krajowe do dokonywania oceny zgodności z Konstytucją i Konwencją ustaw dotyczących ustroju sądownictwa, właściwości sądów oraz ustawy określającej ustrój, zakres działania, tryb pracy i sposób wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa – jest niezgodny z art. 188 pkt 1 i 2 oraz z art. 190 ust. 1 Konstytucji. Także zatem i powodu tego wyroku argumentacja wnioskodawcy, jako osadzona w założeniach niezgodnych z Konstytucją RP nie może być przedmiotem merytorycznego odniesienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak wyżej.

[JJ.]

[a.ł.]

